

Газет 1948 ж.
29 сәуірінен
шыға бастады

Қазақ университеті

№ 4 (1259)
мамыр,
1997 жыл

9 – Мамыр жеңіс күні!

Неміс фашистерін жеңгенімізге 52 жыл!

Ұлы Отан соғысында халқымыз бірлесе отырып, неміс басқыншыларына қарсы жан аямай шайқасты. Отан үшін, ел үшін жанын берді. Сол бір сұрапыл соғыста мерт болғандардың санында шек жоқ. Қазіргі бейбіт өмірге солардың арқасында жеттік.

Жеңіс мерекелеріңізбен құрметті, соғыс ардагерлері! Біз сіздерге әрқашан бас иеміз, дендеріңіз сау болсын, жан уяларыңызға бақыт тілейміз.

Жеңіс мейрамы

Жарты ғасырдан асқан Ұлы жеңісті жыл сайын атап өту-халқымызға үлкен бақыт! Өйткені, олар 4 жылдың ішінде ұйқысыз түндер мен азапты күндерді бастан кешті. Болашақ ұрпағының өмірі үшін жанталасқан жайқастар, қырғын соғыстарды өткерді. Бауырмал халықтардың бірлесе жауға қарсы күресуінің арқасында Ұлы жеңіске ие болдық. Елімізде тек қана бейбітшілік болып, көк байрағымыз мәңгілік желбірей берсін!

Нөмерден оқитындарыңыз:

Рейхстагқа қолтаңба қалдырған

2 б.

Бойцы вспоминают минувшие дни

с. 3

Жалғасын тапқан игі дәстүр

9 б.

Мы идем первыми

с. 5

Читайте в номере:

Рейхстагқа қолтаңба қалдырған

Тарих факультетінің бұрынғы оқытушысы, педагогика ғылымының кандидаты, Ұлы отан соғысының ардагері, гвардия капитаны барлаушы - партизан Нәумет Көшекбайұлы КӨШЕКБАЕВҚА жолығып бірнеше сауалдар қойған едік.

Тілші: - Нәумет аға, ұлы мерекеніңізбен құтықтаймын! Соғысқа аттанғанда қылшылдаған 20 жастағы жігіт екенсіз, сол бір сұрапыл майданның алғашқы айларын есіңізге түсіріп, әңгіме өрбітсеңіз?

Н. К. - Иә, балам ол бір қырғынды халқымыз енді көрмесін. Отан үшін қаншама аршан азаматтар шейт болды. Менің Ленинградтағы жоғарғы офицерлер мектебін бітірген кезім. Дайын маман едім, бірден майданға әкетті. 1941 жылдың шілде айынан қарашаға шейін "Орталық майдан" шебінде партизандар тобында болып, Белоруссия жеріндегі ну орманда немістермен өткен шайқас ешқашан есімнен кетпейді. Отряд командирі Василий Чупахин, мен оның орынбасары болдым. Қарамағымызда 17 адам болды. Бізбен бірге жүрген, ерлік жасаған "Совет Одағының Батыры" Лиза Чайкинамен бірлесе жаумен шайқасқаным көз алдымда.

Тілші: Сол бір, 1418 күннің ішінде жеті үлкен майдан бағытында болып, Берлинге дейін небір шайқасты бастан кешіріпсіз, сол туралы нақтырақ айтып өтсеңіз?

Н. К. - Алғашқысын еске түсірдім. Одан соң батыс майданында 1942 ж. қаңтар-ақпан айларында, 1942 ж. наурыз-желтоқсан аралығында Волхов, 1943 ж. қаңтар-мамырдың ішінде Ленинград, 1943 ж. маусым-шілде де Балтық бойында, 1943 тамыз-қыркүйек те 4-ші Украина шебінде, 1943 ж. қазан-желтоқсан, 1945 ж. қаңтар-мамыр айларында Украина шебінде өткен екенмін. Мәскеу түбінде қаншама соғыстық. Украинадағы Днепр, Белоруссия орманы өз алдына әңгіме. Ленинградтан Берлинге дейін қанды қырғынды бастап өткердік. Жолда Польша, Чехословакия, Венгрия, Румыния бәрі-бәрі көкіректе сайрап тұр. Үш рет жараланған пендемін. Әйтсеуір, адамның өмірі болғасын, Құдай сақтайын десе сақтайды екен. Әрине бәрін әңгіме қылу үлкен нәрсе. Соның бір ұрысы туралы есіме түсірейін

...1943 жыл. 376 Сібір атқыштар дивизиясының 943 Ленинск-Кузнецк артиллерия полкының үшінші дивизионында барлау взводу құрылды. Оның командирі болып мен тағайындалдым. Взводқа Ленинград қоршауын Ладога маңындағы жұмысшы поселкесі тұсынан бұзып өту тапсырылды. Жаңа жыл қарасаңы болатын. Қарауымдағы барлау тобы жау шебін анықтап жатты. Взвод шабуыл жасау үшін қолайлы жер белгіледі. Ал, немістердің Синяев бийіктігіне бар күштерін топтастырып жатқаны Совет жауынгерлеріне күні бұрын

белгілі еді. Көмек ретінде үш пункттен бір мезгілде жауға артиллериядан оқ жаудырылды. Үшінші дивизионның командирі майор Тармашев, 1-ші батарея командирі Потанов, 2-ші барлау батареясының командирі аға лейтенант Саламатиндер ұрысты қыздыра түсті. Жаудың адам және техника шығындары жөнінде әр 15 минут сайын командир штабына хабар беріліп отырылды. Взвод аянбай соғысты. Атылған зеңбірек оғынан жер дүр сілкінгендей болды. Сол шайқаста ауыр жараланып госпитальға түстім. Есімді жиып, қарасам қасымда медбике отыр. Қызыл ту орденімен жауынгерлік ерлігіме ұсынылғанын жеткізіп жатты. Сонда бір көзіме жас үйірілген-ді.

Тілші: Рейхстаг үйіне барып, жауынгерлермен бірге өзіңіздің де қолтаңбанызды қалдырған қазақтың бірі екенсіз, сол жайында сыр шертсеңіз?

Н. К. - 1945 жылдың көктемі. Барлық жолдардағы шартты белгілер "Берлинді бересіңдерме" деген бір ғана жолды көрсетіп тұрды. Жан-жақтан қоршаған Совет жауынгерлерінің майдан әскерлері өзара түйісті. Берлинді қоршау аяқталды. Сансыз зеңбірек стволдары тек бір ғана объектіге көзделді. Ол Берлиндегі Рейхстаг үйі. Біздің солдаттарды бөгеп, жаудың айрықша "СС" әскерлері тұрды. Қанша тосқауыл болғанымен, жеңіс күні күтіп тұр еді. Гүрсілдей жарылған снарядтар құлақ тундырады. "Уралаған" дауыстар естілді. 29 сәуірде Рейхстагқа дейін небәрі 700 метр қашықтық қалды. Қаншама солдаттар өліп те кетті. Совет әскерлерінің атыс шеңберінде "барлық қару-жарақ түрінен оқ атылсын" деген ракеталық белгі берілді. Сансыз прожектор сәулесі түнді күндізгідей жап-жарық етіп жіберді. Үлкен қара граниттен салынған сұсты Рейхстаг үйінің қасына да жеттік. Гитлершілердің ақ ордасына да ат басын тіредік. Совет туы желбіреді. Аман жеткен қаруластар Рейхстаг қабырғасына "біз Волгаладанбыз, біз Москваданбыз" деп қолдарын қойып жатты.

- Жолдас, капитан жазыңыз - деді грузин.

"Мен Ленинградтан Берлинге дейін жүріп өттім. Жеңіспен туған Қазақстаныма ораламын. Қазақ Көшекбаев" деп қолтаңба қалдырдым.

- Үйіңіз тарихи мұражай сияқты, сол кезенді суреттейтін түрлі фотолар, газет киындылары, топографиялық карталар, фото-альбомдар көптеген деректерден хабар береді, көзіме екі фото оттай басылды, олар кім болады сізге?

- Иә, екеуі де ағам. 13 жас үлкен Смағұл аса талантты композитор, ақын,

журналист, драматург еді. Соғыс кезінде хат алыстық. Ол бірінші Белоруссия шебінде соғысты. Сондағы 100-ші бригадала шығатын "Сталин үшін аға" газетінде материалдары жарияланып тұрған. 1943 жылы 30 мамырдағы №6 санында бір актілі пьесасы жарық көрді. Менен алған хаттар бойынша драма жазыпты. (Өзінде әлі күнге шейін сақтаулы). Екі тілде шығатын газетте қазақтан шыққан ұшқыш қыз Айша туралы, түрлі жауынгерлер жайлы өлең, әндер, мақалалар ерлік түрінде көрініс тапқан. Қайран ағам жеңісті де көре алмай 18 сәуірде 1945 жылы Берлин маңындағы ұрыста өліп кетті. Оның кейбір дүниелері өзімде сақтаулы. Ал екінші ағам, Ниетқали 9 жас ересектігі бар. Өзі бір ұйымшыл еді. Кезінде, коллективтендіру уақытында еңбеккер болып танылған. Ол атакты Беловтың атты әскер құрамында болды. 1942 жылы Мәскеу түбіндегі шайқаста мерт болыпты. Елге аман оралған менмін.

-Тарих факультетінде ширек ғасыр студенттерге дәріс оқыдыңыз, қазір демалыста жүрсіз, егер құпия болмаса шығармашылық лабораторияңыз жөнінде айтып берсеңіз?

- Қара шаңырақ - менің екінші үйім. Қазір біршама еңбектер жаздым. 42 жыл бойы зерттеген "Қазақ халқының ұлт азаттық қозғалысы" туралы монографиямды тәмамдадым. Оны жазу барысында Хиуа, Астрахан, Қазан, Орынбор, Санкт-Петербург, Ташкент, Алматы архивтерінде болғанымды айта кетсем артық болмас. Ол еңбегімде қазақ халқының батырлық дәстүрі суреттеледі. Сонау Томирис - Исатай, Махамбетке дейін қамтыдым. Түрлі тарихи құжат, түрлі суреттермен дәлелденіп жазылды. Екінші туындым "Соғыс жылдары туралы естелік" атты мемуар түріндегі монография. Үшіншісі "Қазақ тарихы пәнін оқыту методикасы" деген зерттеуім де бітті. **Әңгімеңізге рахмет!**

Бои за город Будапешт

В конце войны мне довелось участвовать в боях за освобождение Венгрии в составе пятого гвардейского Фочского казачьего кавалерийского корпуса (Второй Украинский фронт). Корпус этот прошел с боями от Кавказа до Восточных Австрийских Альп. У одних из нас за спиной был Брест, Москва, у других - Волга, у третьих - безымянная высота. Но все мы, солдаты и офицеры действующей армии, горели одним желанием - побить фашизм и освободить народы стран, поработанных германским фашизмом, и скорее закончить войну.

Вспоминая те далекие, но никогда не

забываемые дни, нельзя восхищаться доблестью солдат, офицеров корпуса и их непреклонной волей к победе. Надолго в моей памяти сохраняются бои за город Будапешт - столицу Венгрии. Они отличались крайней жесточечностью и носили упорный кровопролитный характер. Вместе с нашими частями за свою столицу сражались венгерские солдаты и офицеры Будапештского добровольческого полка. Немецко-фашистское командование всеми силами пыталось удержать город, предпринимало отчаянные усилия, чтобы восстановить положение в городе Будапеште и разрубить кольцо окруженной группировки. Вскоре наши войска овладели на левом берегу Дуная частью города - Пештом, положив начало освобождению венгерской столицы от фашистского ига. Но, сосредоточив несколько танковых дивизий, большое количество пехоты и артиллерии, используя авиацию, враг всеми силами пытался удержать город. В нем нашим войскам приходилось штурмовать почти каждый дом, преодолевать завалы и баррикады на улицах. Над городом стоял несмолкаемый гул. Днем дым заволакивал небо, а ночью далеко было видно багровое зарево.

Каждый раз, когда я вспоминаю о войне, о боевых друзьях, передо мной встает образ моего друга - отважного артиллериста из города Туркестана Турара Сатыбалдина, павшего в боях при взятии Будапешта. Начав войну у стен Брестской крепости, мы шли с ним рядом по трудным дорогам войны. В ее завершающем этапе

судьба свела нас на территории Венгрии, в западном районе Будапешта. Наши войска завершали полное окружение города, противник яростно атаковал наши позиции. На огневую позицию Турара двинулись четыре танка и семь бронетранспортеров с мотопехотой. Его орудия, находившиеся в боевых порядках пехотинцев, первыми выстрелами подбили два "фердинанда", а остальных вынудили отойти. Немецкая пехота оказалась под перекрестным огнем наших минометов и пулеметов, а батарея моего друга поставила настоящий огневой занавес за плечами вклинившегося противника. Контратака фашистов была отражена, но сам он пал смертью храбрых в этом сражении. Навечно остались лежать в венгерской земле свыше 140 тыс. солдат и офицеров. Свобода и независимость венгерского народ завоеваны дорогой ценой - ценой жизни моих боевых друзей.

52 года минуло со дня окончания Великой Отечественной войны, а так отчетливо приходит на память все, что пережито, выстрадано...

Мы не можем забыть и никогда не забудем, что на алтарь Победы во имя свободы и счастья нынешнего и грядущего поколений миллионы советских людей положили самое дорогое - жизнь. Нет меры, которой можно было бы измерить тяжесть понесенных нами утрат.

Наша молодежь, которая выросла в мирное время и не прошла суровых испытаний войны, должна знать и помнить, какими молодыми защитники Родины отдавали свои жизни за счастье тех, кто живет сегодня.

Габбас ЖУМАТОВ,
председатель общества
ветеранов войны и труда КазГУ

На фронте я был с 1 августа 1943 года, и до конца войны. Я был воздушным стрелком-радистом.

В чрезвычайно сложных метеорологических условиях Арктики, которую летчики звали "кухней погоды", мы выполняли боевые задания по бомбардировке морских баз и аэродромов на северном

В небе войны

побережье Норвегии и Финляндии.

Трудность заключалась еще в том, что эти объекты находились близко, и немецкие истребители легко перехватывали нас. Кроме того, из-за сложности рельефа посадка вне аэродрома была невозможна, да и летать на сухопутном самолете над морем, которое при 50-градусном морозе не замерзает, не так просто, тем более, что зимою солнце вообще не всходит в Заполярье. Приходилось летать на бомбардировку самого крупного в то время немецкого линкора "Тирпиц".

Наш экипаж часто выполнял спецзадания: освещение цели, ночное фотографирование, разведка, выброска разведчиков в тыл врага и др. Эти полеты были

чрезвычайно сложными и опасными, их не всем доверяли.

Помнится, 19 января 1945 г. мы получили задание осветить порт Данциг. Весь маршрут летели в сплошных облаках, одновременно мы были разведчиками погоды. Через каждые 10 минут в течение трех часов, пока летели туда, я передавал одну и ту же радиограмму: "Облачность 10 баллов". Когда сбросили бомбы, немцы открыли ураганный огонь. Вызывая огонь на себя, командир рассчитывал на эту облачность. Но самолет получил много пробоин. В трудных условиях мы вернулись на аэродром. За этот полет мы получили благодарность Главного маршала авиации.

Мы участвовали в операциях по воздушной поддержке штурма

Берлина. Кстати, медаль, посвященную этому событию, мне вручили лишь через 40 лет, в 1985 году.

Всего я сделал 82 боевых вылета на дальние и ближние цели. Что это означает с точки зрения наземных фронтовиков, свидетельствует высказывание партизана, дважды Героя Советского Союза Федорова, который пишет в своей книге: "Перелет линии фронта сам по себе героизм, я это удовольствие испытал два раза". Мне приходилось это переживать 164 раза и примерно столько же заходов делать на цель, поскольку эту операцию мы часто повторяли 2-3 раза.

Мукатай ЖАНДАЕВ,
ветеран войны

Блеск в глазах, задор и любознательность - непременные спутники молодости. И не важно, сколько человеку лет - 40 ли, 50, 90, если он сохранил в себе эти качества, значит, он молод.

В марте этого года биологический факультет КазГУ отмечал большое событие - юбилей известного ученого-биолога, члена-корреспондента АН РК, доктора биологических наук, профессора Рахметкажи Искандеровича БЕРСИМБАЕВА.

Вся жизнь - служение науке

Рахметкажи Искандерович родился в 1947 году в селе Джазатор Кош-Агачского района Алтайского края. После отличного окончания школы, а затем и педагогического училища, он становится студентом факультета естественных наук Новосибирского государственного университета. В результате успешного завершения обучения был рекомендован и поступил в аспирантуру Института цитологии и генетики СО АН СССР. В 1974 году защитил кандидатскую диссертацию.

С 1975 года и по сей день его научная и педагогическая

деятельность тесно связана с Казахским государственным национальным университетом им. аль-Фараби, где он в течение 20 лет возглавляет кафедру. Под его руководством проведено множество опытов, часть из которых послужила основой для решения общебиологических проблем.

В 1986 году Рахметкажи Искандерович защитил докторскую диссертацию в Ленинградском государственном университете. В 1995 г. избран член-корреспондентом НАН РК.

С мая 1995 года Р.Берсимбаев - директор Института общей генетики и

цитологии МН-АН РК. Он проделал большую работу по организации нового института, формированию его научной тематики. В возглавляемой им лаборатории молекулярной генетики начаты исследования по ряду важных направлений в современной генетике.

Разработки, проводимые под руководством профессора, получили широкое признание. Им опубликовано более 130 научных работ, в том числе 40 работ в ведущих зарубежных журналах и трудах крупных международных симпозиумов, проходивших в Великобритании, ФРГ, США, Италии, Японии. Результаты его исследований вошли в американский трехтомный учебник "Основы биохимии", многие зарубежные руководства и монографии.

Будучи деканом биологического факультета профессор Р.Берсимбаев уделял значительное внимание подготовке высококвали-

фицированных специалистов-биологов для научно-исследовательских учреждений и ВУЗов республики, разработке и совершенствованию учебных планов, открытию филиалов кафедр в научно-исследовательских академических институтах, постановке учебного процесса на казахском языке и внес в целом значительный вклад в совершенствование биологического образования в университете.

Несмотря на интенсивную научную работу и организаторскую деятельность в новом Институте, его связь с биологическим факультетом КазГУ не прерывается. Он руководит кафедрой, читает лекции, под его руководством успешно защищены кандидатских диссертаций

Татьяна
КРАСНОБОРОДКИНА,
внештатный корреспондент

Тарих факультетінің оқу жүйесі бойынша деканның орынбасары Дәурен Ескебаева жолығып, оған бірнеше сауалдар қойған едік.

Магистранттарға іздену қажет - ақ

Тілші: - Факультеттің оқу жүйесіндегі өзгерістер туралы айтып өтсеңіз?

Д.Е.: - Осы уақытқа дейін оқытылып келген пәндердің кейбірі бағдарламадан мүлдем алынып тасталса, біршама жаңадан қосылды. Мәселен, "КПСС тарихы", "СССР тарихы" сабақтарының орнына "Қазіргі саяси ағындар тарихы"; "Түркі халықтарының тарихы"; "Шығыс халықтарының өркениет тарихы"; "Әл-Фараби мұрасы" сияқты жаңадан пәндер оқытылуда. Ондағы оқылатын дәрістердің барлығы дерлік заман талабына сай іріктеліп алынған. Сонымен қатар, компьютердің заманына қарай студенттер көп мағлұмат алып қалсын деп "Экономикалық білімдер негізі", "Информатика негізі" сабақтарын енгіздік. Сондай ақ, республика бойынша "архивтанушылар", "этнографтар", "муражай-танушылар" біздің факультетте дайындалады. Осы саланың өзіне - 30 казак, 30 орыс бөлімдеріне, 10 студент арнайы казак тіліндегі этнография - археология бөліміне студенттер қабылданады. Әрі 36 студент ақылы түрде оқып жатыр. Факультеттің атакты ұстаздары профессорлар У.Шәлеков, К.Ақышев, К.Байпаков, Ж.Тойманбетов және этнограф ға-

лымдар Х.Аргынбаев, М.Төлеубаев, М.Оразаевтардың еңбектерін ерекше атауға болады.

Тілші: - Сабақтан тыс қандай шаралар атқарылды?

Д.Е. - студенттердің ғылыми зерттеу жұмыстарына орай үйірмелер жұмыс жасайды, оған "шетелдің жаңа және қазіргі заман тарихы" кафедрасының аға оқытушысы, тарих ғылымының кандидаты Айгүл Қорғанбаева басшылық етеді. Әр кафедрадан бір-бір ұстаз студенттерін қалағалайды. Ұстаздардың мақсаты - студенттерді ғылымға тарту, белгілі бір салаға бейімдеу. Таңдаулы деген студенттік ғылыми еңбегін басылымдарға жариялауға ұсынамыз.

Тілші: - магистранттар қалай оқытылуда?

Д.Е.: - Бұл жағы қатты қолға алынған. Алғашқы 4 жылда оқыған лекцияларды кіргізбеуге тырыстық. Терендегіліп оқылатын тарих пәндерінен басқа "элеуметтану", "жалпы экология" сияқты жаңаша сабақтар жүргізіледі. Нағыз ғылымға икемді деген студенттердің білім деңгейінің жоғары болуына біздің ұстаздардың берері көп, тек магистранттар өздері ізденулері қажет - ақ.

Әңгімеңізге рахмет!

Назгүл АЛПЫСБАЕВА,
КазМУ-дың студенті

Магистратура - ғылым баспалдағы

Қазіргі ғылым мен техника саласына білікті де білімді мамандарды даярлап үлгерсек, біршама экономикамыз ілгерілейтіні сөзсіз. Яғни уақыт талабына қарай есептеу техникасы мен информатиканы кенінен қолдану, адам өмірінің көптеген қызметіне компьютерлік жүйенің атқарар ролі ерекше. Осыған орай, әл-Фараби атындағы Казак мемлекеттік ұлттық университеті механика-математика факультетінің магистратура бөлім тегекшісі Мамажан Орынбасарұлына жолығып, әңгімелескен едік.

Тілші: - Магистратураның оқу бағдарламасы қалай жүргізілуде?

М.О.: - Негізгі мақсат - білімді оқытушыларды дайындау. Бізде үш түрлі мамандық бойынша бағытталған. Мықты мамандырылған мамандар бізде жоғары деңгейде терен білім алумен қатар, шығармашылық жаңа ой қалыптастыра алатын зерттеушілер болашақ оқытушы боларлықтай деңгейде көріне алады. Қазіргі кезде 10 кафедра бойынша оқу процесі жүргізіледі.

Тілші: - Магистрлердің ізденіс мүмкіндіктеріне жағдай жасалған ба?

М.О.: - Жалпы магистр-

лер саны - 53. Оның үшеуі ақылы оқиды. Қалғандары мемлекет қаржысынан алып жатыр. 10 - механика мамандығынан, 21 - математика, 22 - қолданбалы математика мамандықтары бойынша білім пәрімен сусынғануда. Әрине, жағдай жасалған. Терминдердің орыс тілінде жазылғанына қарай сабақ әзірге орысша өтеді, біршама уақытты қажет етеді. Оқу лабораториялары жабдықтармен жабдықталған. Нәтижелі ашылған жаңалықтарды өзінің тәжірибелік қызметіне пайдаланыла алады. Бізде математиканың теория саласының дифференциалдық деңгейде мол мүмкіндігі жетер үлкен теоретиктер, тәжірибелі мамандармен жұмыс жасаймыз. Мысалы, академик Ө.А.Жолдасбеков, профессорлар Т.Темірғалиев, Қ.Қасымов, У.Сұлтанғазин, Г.Уәлиев сынды үлкен ғалымдарымыз бен түрлі салада жұмыс жасап, математиканың күрделі қырларын шешуде атқарған істері жетерлік. Демек, біз үшін магистратура - ғылым баспалдағы болып көрінеді.

Әңгімеңізге рахмет!

Римма ЖАҚСЫЛЫҚБАЕВА,
журналистика факультетінің
магистранты

Магистрлер мемлекеттік тілді меңгеруі қажет

Бұрынғы Кеңес елі кезінде, кейінгі елдерінде де байқала қоймаған білім беру әдісінің екі сатылы жүйесі біздің университетімізде нәтиже беру дәрежесіне жетіп қалғандай көрінеді. Айқайлап ұрандамасақта, түрлі әдістемелік конференциялар, кеңестер өткізіп, оқу жүйесінің тиімділігі жайында тұшымды сөздер айттық. Бағадан балдың ерекшелігі дәлелденді. Үстаз - ғалымның білімінен басқа студенттердің де ұпай жинау қабілеттілігіне мән беруге көштік. Төрт жылғы оқудан кейін жоғары балл жинаған студент факультетте құрылған арнайы комиссияның шешімімен қалдырылады. Магистрлерге арналып дайындалған не оқу бағдарламамыз, не оқулығымыз жоқ болып шықты. Әр кафедра бөлінген сағатқа сай тақырыптар ойластырды. Талқыланғаннан кейін арнайы ізденіс пайда болды, түрлі ұсыныстар қаралды. Ал, орыс аудиториясына қазақ тілін оқытып-үйрету мәселесі қазақ тілі кафедрасында екі түрлі шешім бойынша ретке келтірілген. Біріншісі - факультет ерекшелігіне қарай ғылыми бағытта оқыту, екіншісі - тіл үйрету, мемлекеттік тілді сауатты меңгеру. Осы тұста магистранттардың болашақ ғалым екендігі, магистратураға шейін қазақ тілін оқып-үйренгендігі жөнінде сурақ тууы

шартты жағдай. Университеттің барлық факультеттерінің орыс бөлімдерінде 1 курстарға аптасына төрт, 2 курстарға жетісіне екі сағат қазақ тілі сабағы жүргізіледі.

Зан, филология факультеттерінде 3 курстың 1-ші кезеңіне дейін жалғастырылады. Мемлекеттік тілді үйренуші студенттер магистратураға шейін тіл үйрену саласында үзіліс жариялайды. Осыдан барып, бұрынғы білген сөздерімен грамматикалық тұлғалануларды ұмыта бастайды. Тіл үйрету қажеттіліктен туатын құбылыс. Магистратураның бірінші кезеңіне бөлінген 60 сағат көлемінде төмендегідей мазмұндағы тақырыптар бар: а) теориялық білім; ә) мамандыққа байланысты лексика; б) сауатты жазу; в) ауызекі сөйлеу тілі.

Осы тақырыптардың элементтері әрбір сабаққа кешенді түрде қамтылады. Теориялық білім, тіл үйрету әдістемесінен шеттетіліп көрген емес. Сөз білуіне байланыстыру, сөйлем құрылысы ерекшелігі, орфография мен орфоэпия заңдылықтарын назардан тыс қалдыруға болмайды.

Мамандыққа байланысты терминдерді оқытуға да осы тұста ерекше мән беріледі. Әсіресе, ауызекі тілін жақсы меңгерген студенттердің ғылыми түрде мақала жазуына, ғылыми стильді игеруіне бағыт-

бағдар беріліп, дағдытандырылады. Ал сауатты жазуға дайындау әдісі фонетиканы оқытқан тұстан бастау алады. Сонымен қоса, іс-қағаздарын, анықтама, мәліметтерді қазақша жазу үлгілерін жетілдіріп, ғылыми стильдегі мәтіндерді (текстерді) жазбаша аударту әдістерін дамытып отыру - басты шарт.

Ауызекі сөйлеу тілін оқыту - қазақ тілін меңгермеген магистранттарға бағытталған. Өйткені, магистратураның ақылы бөлімі болғандықтан басқа областардан, шет елдерден келген студенттердің арасында қазақ тілі дыбыстарын білмейтіндер де кездеседі. Екі сатылы оқу жүйесіне лайықты оқу және жұмыс бағдарламасы бір-бірімен сабақтасы жасалады. Сапалы білімді саралау мақсатында қабылданған бұл оқу жүйесі университетіміздегі әдістемелік ерекшелікті танытады екен.

Қалалық ғылыми-әдістемелік конференцияда да магистранттарға тіл үйретудің тиімді жолдары қарастырылды, оларға қазақ тілін үйрету мерзімі екі кезеңге ұзартылса деген ұсыныстар айтылды. Мысалы, профессор Т.Сайрамбаевтың магистранттарға мемлекеттік тілді меңгеру кезеңінде арнайы техникалық құралдармен жабдықталған кабинеттердің тиімділігі туралы ой-пікірі қолтң көкейінен шықты. Негізгі үлкен іс басталды.

Қайсар ҚАДЫРҚҰЛОВ,
қазақ тілі кафедрасының аға оқытушысы, филология ғылымының кандидаты

Мы идем первыми

В 1993 году Казахский государственный национальный университет им. аль-Фараби, как один из старейших и лучших университетов республики с высококвалифицированным профессорско-преподавательским персоналом и крупными научными школами, известными за рубежом, перешел по инициативе ректора чл.-корр. АН РК, академика МАВШ К.Н.Нарибаева на двухступенчатое образование. В 1996 году в университете была открыта высшая ступень высшего образования - магистратура по 25 специальностям и 97 специализациям с очным и заочным обучением для наиболее одаренных бакалавров.

Университет провел большую предварительную работу по подготовке учебных планов и программ, по формированию профессорско-преподавательского состава магистратуры, по материально-техническому обеспечению магистратуры, разработаны образцы диплома и ордена для магистрантов. Узловые проблемы организации и функционирования магистратуры решаются и намечаются перспективы ее развития руководством

университета во главе с ректором. Для организации, контроля и совершенствования учебного процесса и его научно-методического обеспечения создан Совет магистратуры из 14 известных профессоров и авторитетных доцентов с солидным багажом учебной, научной и методической работы. Для централизованного самоуправления различными сторонами жизни магистрантов ими был избран студенческий Совет магистрантов из 25 лучших студентов.

7 месяцев функционирует магистратура в КазГУ им. аль-Фараби. За узаконный период были оформлены учебные планы и программы по фундаментальным дисциплинам, спецдисциплинам на стыке наук, спецкурсам по выбору, по науковедческому и языковому дисциплинам, реализуются индивидуальные планы магистрантов, составленные с учетом пожеланий магистранта и спроса рынка труда, планы госэкзамены по казахскому и иностранному языкам (англ., франц., нем., араб.), лучшие магистранты по рекомендации государственной квалификационной комиссии готовятся к сдаче кандидатских минимумов по иностранному языкам, выполняют курсовые работы, являющиеся частью магистерской диссертации. За период со времени открытия магистратуры Совет магистратуры создал учебно-педагогическую

документацию, ведет подготовку к проведению международного семинара-школы по магистерской подготовке. Контроль учебного процесса в магистратуре ведется путем анализа учебных программ и оценки открытых учебных занятий, путем ежесеместрового анкетирования преподавателей и магистрантов. Студенческий Совет магистратуры руководствуется в работе своим Уставом и занимается учебными проблемами, контролирует материальное положение и жилищные условия жизни магистрантов, занимается их досугом. Председатель Студенческого Совета магистрантов является членом Ученого Совета университета. Наш университет сейчас готовится к новому приему магистрантов и новым шагам в становлении и укреплении магистратуры.

Рэмма МАТАКОВА, профессор, руководитель магистратуры КазГУ

Магистры магистрантов

Переход на новую форму обучения, осуществляемый в системе высшего образования нашего государства, процесс болезненный и неоднозначный. Ломать старую, сложившуюся систему и вместо нее создавать что-то новое - труд поистине титанический и революционный.

Magister в переводе с латыни означает **учитель**. Именно это понятие вкладывалось в данное слово и раньше в современных государствах, где данная система действует. Наши магистранты должны получить право *учить* и предмету вообще, и конкретной отрасли, и разделу науки.

Без преподавателя нет магистратуры. В первом триместре 32 магистрантам исторического факультета вели занятия 33 преподавателя данного факультета, а если сюда приплюсовать преподавателей других факультетов, то цифра получится весьма внушительная.

Как видим, в количественном отношении мы уже добились того, что на одно "дитя" приходится семь "нянек". Вопрос теперь заключается в том, все ли преподаватели могут, по своей квалификации, достаточно качественно обеспечивать учебный процесс? Однако при ближайшем рассмотрении вопрос должен быть изменен. И звучать он может, на наш взгляд, так: в состоянии ли преподаватель в тех условиях, в которые он в настоящее время поставлен, качественно обеспечивать учебный процесс?

Посмотрим на преподавателя нашего университета. Не будем жаловаться на отсутствие столь необходимых командировок и возможности получать новейшую научную литературу. Рассмотрим элементарный вопрос учебного процесса. При нагрузке в 700 часов, количество курсов, читаемых одним

преподавателем доходит до двузначных цифр. Для историка это ситуация бега из одного времени в другое, из одного региона в другой. При чтении общих курсов в бакалавриате этот вопрос в принципе решаем: историк-медиевист может объяснить закономерность основных процессов, происходящих и в Западной Европе, и в Восточной, и в Азии, и в Африке. Но ведь перед магистратурой стоят совершенно другие задачи.

В магистратуре фактически все курсы специальные. И если бакалавров еще можно "отослать" к учебникам (в которых уже сейчас стоит острая необходимость), то с магистрантами так не получится. Преподаватель в магистратуре - это прежде всего ученый, делящийся своими достижениями с магистрантом. Очень бы хотелось посмотреть на ученого, который свою научную тему смог разложить на полтора десятка специальных курсов.

Но ведь и это не предел. В настоящее время ожидается повышение нагрузки до 900 часов. Следовательно чтобы выполнить ее, от преподавателя потребуется увеличение количества читаемых курсов. И увеличение это будет значительным. А с увеличением курсов качество, конечно, будет падать. Процесс этот пропорциональный - чем больше разнообразных курсов, тем ниже их качество.

В настоящее время казахстанская вузовская наука сосредоточена, в основном, в КазГУ, но у нас много проблем. На наш взгляд, одним из выходов из сложившейся ситуации является введение коэффициента - 2 для часовой нагрузки преподавателей, ведущих занятия в магистратуре. Решение данного вопроса вполне под силу руководству нашего университета. Это, конечно, не решит всех проблем, но некоторые, наиболее острые

вопросы снимает с повестки дня.

Еще одна проблема - это обязательное наличие ученой степени у преподавателей, ведущих занятия в магистратуре. На протяжении довольно продолжительного времени Совет по защите диссертаций специальности "Всемирная история" отсутствовал в нашей республике. Да и сфера использования специалистов данной ориентации была не очень широкой и ограничивалась, в основном, преподавательской деятельностью. Но с обретением независимости потребность в специалистах, ориентирующихся во всемирно-исторических процессах, возросла неимоверно. В настоящее время бывших преподавателей (имеющих, кстати, ученые звания) можно встретить и во властных структурах от Президентского совета до посольств в различных странах мира, и в различных иностранных фирмах. От этого и наше государство, и иностранные фирмы только выигрывают.

В проигрыше оказался лишь исторический факультет. Ведь ушло как раз то "среднее" звено, на которое и должна была возложиться основная нагрузка. Новое пополнение из-за технических неурядиц приходит очень медленно.

Мы бы не были историками, если бы не привели реальный исторический пример. Когда открывалась в Казахстане Академия наук, то Капыш Имантаевич Сатпаев старался открыть институты не под конкретных специалистов, которых в Казахстане в то же время было очень мало, а по направлениям, необходимым Казахстану. Специалисты, среди которых немало и с мировым именем, "выросли" позже. Интересно - на какое время затянулось бы открытие нашей Академии наук, если бы научные направления открывались по тому же принципу, что и сегодня?

В.ОСКОЛКОВ, Л.СЕМЕНОВА,
преподаватели факультета истории,
археологии и этнологии
КазГУ им. аль-Фараби

Қазақ этнографиясы қызықтырады

Журналистік шеберлік және әдеби редакциялау кафедрасына арнайы келген жас ғалым, этнолог Светлана Джексонмен әңгімеміз қазақша өрбиді.

Кезінде, Париж университетінің II курсында оқып жүргенде-ақ, көшпелілер өнеріне тәнті болыпты. Сол мақсатпен Азия елдерінің ішінде Ташкент шаһарында ашылған Францияның Орта Азияны зерттеу институтына қабылданды. Қазір ІІ-ші курсында оқиды. Өзі - полиглот. Еуропа тілдерімен қоса орыс, моңғол, түрік, өзбек, ұйғыр тілдерінде еркін сөйлейді. Ал қазақша мақалдап әңгіме айтып, киіз үй жабдықтары жөнінде қажетті керек - жарактың атын атап берді. Сонымен қоса, келешекте саха, хакас,

алтай тілдерін де үйренбекші.

Менің есіме атақты тюрколог ғалым В.Радлов түсті. Әйгілі зерттеуші қазақ, татар, калмақтардың тілі, фольклор және этнографиясы жайлы тамаша еңбектер жазды емес пе.

Светлана Моңғолия жерін аралай қазақтардың өмірін көре жүріп, кезінде жазған екі ғылыми мақаласын ерекше атауға болады. Сол кезде "қымызды қалай дайындайды" және "торсык" атты зерттеу еңбегі жарық көріпті. Ол тек этнографиямен ғана емес, қазақ әдебиетін де біршама оқыған. "Қобыланды батыр" эпосы, "Ақан сері" жыры және заңғар жазушымыз М.Әуезовтің "Абай жолы" эпопеясын бірнеше қайталап оқығанын,

кейінгі кезде Ә.Нұрпейісов, О.Сүлейменов творчествосына зер сала бастапты.

Саятшылық өнерді зерттеуші, "табиғат" бағдарламасын жүргізуші Асылхан Артықбаевтың Светланаға көрсеткен көмегі зор. Атақты бүркітшілер туралы бірнеше деректер берген.

Болашақта қазақ этнографиясы жөнінде кітап жазатынын Светлана мақтанышпен айтты.

Шетел ғалымдары қазақ мәдениетіне қызықтап, біздің тілімізді құрметтеп жатқанда, біз неге өз ана тілімізді бағалай білмейміз, замандастар!

Бақытбек АТАЕВ

Государственный экзамен - это всегда ответственное и очень волнующее событие в жизни студента. А тем более в жизни наших первых магистрантов, которые в прошедшую весеннюю сессию сдавали госэкзамен по иностранному языку.

English по- магистерски

Английский язык на факультете журналистики сдавали 12 магистрантов. Экзамен предусмотрен по учебному плану магистратуры, утвержденному Ученым Советом университета. Студенты магистратуры изучают иностранный язык в течение двух семестров. Содержание курса представляет углубленное изучение грамматических и лексических основ языка. Особое внимание уделяется овладению научной лексикой профильной специальности магистранта.

Студенты магистратуры факультета журналистики продемонстрировали в целом хорошее владение разговорным языком, умение читать и переводить спецтекст, вести разговор по научной теме и теме исследования.

Следует учесть, что в магистратуре учатся студенты, закончившие бакалавриат с общим суммарным баллом свыше 75 процентов. Трое из получивших высший балл работают в средствах массовой информации на должностях, непосредственно связанных со знанием языка.

Государственный экзамен по всем критериям был выдержан в требуемых нормах. Каждый билет содержал три вопроса - перевод текста, пересказ содержания спецтекста, а также рассказ по теме научного исследования. Тексты были подобраны с учетом основной научной специализации студентов - это газетные тексты, связанные с деятельностью средств массовой информации Англии и США.

Р. ПАРХАТОВА,
преподаватель 1-й
гуманитарной кафедры
иностранных языков

Концепция подготовки магистра в области химии

В последнее время в связи с переходом Казахского государственного национального университета на много-ступенчатую систему высшего образования, первостепенное значение приобретает разработка основных научных концепций подготовки кадров.

Так, на химическом факультете созданы основные положения концепции много-уровневой подготовки специалистов в области химического образования. Согласно этой концепции составлена новая образовательно-профессиональная программа для второй ступени обучения - магистратуры со сроком обучения 2 года.

Задачи магистратуры существенно отличаются от 1 ступени бакалавриата. Основное отличие магистра от бакалавра - это то, что магистр теоретически и практически подготовлен к творческой и профессиональной деятельности в двух направлениях: первое - педагогическая деятельность (преподаватель ВУЗа, колледжа, лицея), второе - научная и руководящая работа НИИ, на производстве, экологической службе.

Образовательно-профессиональная программа магистра имеет специфические особенности:

1) увеличение количества

часов на специальные дисциплины (50% из общего числа аудиторных занятий приходится на дисциплины специализации);

2) практически все функциональные дисциплины имеют непосредственное отношение к специализации;

3) большое количество часов, отводимых на выполнение научно-исследовательской работы и магистерской диссертации (около 800 часов);

4) весьма оптимальная организация семестров (1 год обучения - три семестра, 2 год обучения - два семестра). Это дает возможность организовать цикловое чтение лекций.

Такая целенаправленная организация учебного процесса в целом способствует более высококвалифицированной подготовке выпускников магистратуры по сравнению с бакалавриатом и традиционной 5-летней системой обучения.

Учебный план магистратуры достаточно гибкий, позволяет выбирать курсы по желанию студентов. Так, в начале учебного года на факультете магистрам предложен перечень курсов на стыке наук и большинство студентов слушают 2-3 общих курса, то есть дается возможность подготовки не только узких специализаций, в целом

расширяется кругозор магистра. Кроме того, магистрам предоставлена возможность выбора сдачи экзаменов и зачетов по их желанию по общим курсам на стыке наук.

Магистр химии должен быть широкообразованным, образованным человеком с определенным объемом фундаментальной подготовки в специальной области химии, способным обобщать научную информацию, грамотно вести научный, патентный и другой информационный поиск, самостоятельно ставить проблему, планировать и выполнять экспериментальную работу, анализировать полученные результаты и рекомендовать их к использованию. Он должен знать региональные и общие проблемы в конкретной области знаний, уметь оценивать прикладные стороны исследования, ориентироваться в рыночной экономике, руководить коллективом.

Итак, магистерская форма обучения является высшим уровнем университетского образования и представляет собой принципиально новую структуру образования.

Ж.АБИЛОВА,
К.ЖИРЕНЧИНА,
М.НАУРЫЗБАЕВ,
сотрудники химического
факультета

Тарихи жылдардағы шынайы тұлғалар

Тарих, археология және этнология факультетінің ұйымдастыруымен және Алматы қаласы әкімі аппараты жанындағы Тіл басқармасы қатысуымен "Ағалар рухына тағзым" атты кеш болып өтті.

Кешті университеттің проректоры, профессор Ә.Дербісалиев ашты. Осынау алапат заманында халқының азаттығы үшін саяси қуғын - сүргінге ұшыраған құрбандарды еске алу сәті еді. Сол отызыншы жыл ойранында қаншама қазақтың қаймақтары зардап шекті.

Алматы Қаласы әкімі аппараты Ішкі саясат бөлімінің

менгерушісі Б. Жүнісбекулы қатысып, биылғы жыл республика Президентінің жарлығына орай әкімшілікте зұлмат заман құрбандарына еске алу жөнінде игі шаралар атқарылып жатқандығын сөз етті.

Тарих ғылымдарының докторы, профессор М.Қойгелдиев "Тоталитарлық жүйе және казак интеллигенциясы" туралы баяндама жасады.

Кездесуге сол бір тарихи кезеңнің ұрпақтары, зобалаң заманды бастан кешірген казак зиялыларының жарлары мен қыздары қатысты. Белгілі жазушы Бейімбет

Майлиннің қызы Гүлсім, Ілияс Жансүгіровтің қызы Үміт өткен өмірдің белестерінің қиыншылықтары туралы жан-жақты әңгімеледі. Қаншама казак зиялы қауымы, сондай тағдырдың шынайы тұлғалары азап шекті. Зағифи Тіналина және Уазипа Мәжұлқызы да сол бір қасіретті күндерді еске алды.

Иә, соңында мәңгілік із қалдырған зиялы қауымның өнегелі ісі, ерекше еңбектерін жалғастыру біздің міндетіміз.

Жазира БЕГАЛЫ,
ЖУРНАЛИСТИКА ФАКУЛЬТЕТІ
студенті

Потенциал и задачи магистратуры

Знаменитому географу Жаку Паганелю сейчас пришлось бы немало потрудиться, пополняя упущенные за столетие географические сведения, чтобы дотянуть до уровня современного школьного учителя. И ни безупречное знание карты, ни трогательный аскетизм, ни самоотверженная готовность добывать научную информацию в полевых условиях: пешком, верхом на муле, на борту валкой парусной шхуны, - не позволили бы ему достичь вершин географической науки. А для этого надо многое: глубоко освоить ряд фундаментальных и смежных специальных дисциплин, разбираться в экологических аспектах географических проблем, в высшей математике, математической статистике, знать принципы и приемы математического моделирования географических процессов и полей, уметь заставить работать на себя компьютер, быть искусственным в современных методах научных исследований. Специалисту такого класса по плечу сложные научные проблемы, преподавательская работа в вузе, функции организатора науки и производства и многое другое. Всестороннюю и углубленную подготовку по этим специальностям и специализациям может обеспечить магистратура на геофаке КазГУ.

Не лишне вспомнить историю. В дореволюционной России магистерскую

степень можно получить на всех факультетах университетов, кроме медицинского. Лица, получившие степень, имели право заведовать кафедрой. А чтобы получить степень, по окончании университета надо было пройти устные испытания и публичную защиту диссертации. За выдающиеся магистерские диссертации присваивалась степень доктора. В порядке исключения к испытаниям на степень магистра допускались лица, имеющие докторский (!) диплом зарубежного университета. Комментарий, как говорится, излишни. Экскурс в историю с очевидностью свидетельствует, что открывая магистратуру, КазГУ берет на себя огромную ответственность.

В республике специалистов-географов выпускает целый ряд вузов, но, на наш взгляд, кроме КазГУ, нет другого учебного заведения, способного обеспечить глубоко и в то же время универсальную магистерскую подготовку специалиста на уровне мировых стандартов. Это - в области "чисто" географических специализаций, не говоря уже о тех специализациях с высшим образованием, каких нигде больше не готовят: метеорологов, гидрологов, геоморфологов. Здесь, в КазГУ, - самая мощная в республике научная школа, прочные научные традиции, достаточные материальная и методическая база, живая научная мысль.

В активе преподавателей геофака немало научных достижений, в том числе по приоритетным направлениям и проблемам науки как бывшего СССР, так и РК. Сам за себя свидетельствует, например, такой факт: только за прошлый год в специализированных советах Казахстана, России, Киргизии нашими преподавателями защищено 5 докторских и 3 кандидатских диссертаций. Но ни при каких самых благоприятных условиях невозможно "дотянуть" всех студентов до высокого магистерского уровня. Особенно - если учесть все ухудшающуюся "продукцию" средней школы, снижающееся качество набора абитуриентов.

Так вышло, что в 1996/97 учебном году на геофаке магистратура не открывалась. Грядет первый набор. И несмотря на тяжелые для науки времена, несмотря на сокращение рабочих мест, заявки на специалистов-магистров географического профиля поступают: от экологических организаций, Казгидромета, академических институтов, лесного хозяйства, даже КНБ. Урон, понесенный наукой в последние годы, очень чувствительный. Но ведь в XXI веке так или иначе кому-то придется "вытягивать" ее на уровень мировых стандартов. И по плечу это будет специалистам самого высокого класса, в первую очередь тех, кто прочитает магистерскую подготовку в КазГУ.

Р. ГАЛЬПЕРИН,
доцент доктор географических наук

Кыргыз мемлекеттік ұлттық университетінің журналистика факультетінің 4 курс студенттері ұйымдастырумен "Орталық Азияның қазіргі журналистикасына студенттік көзқараспен" атты ғылыми-тәжірибелік конференция болып өтті. Оған Ташкент мемлекеттік университетінен 5 студент, Әл-Фараби атындағы қазақ мемлекеттік ұлттық университетінен 11 студент, 5 магистр қатысты. Тартысты өткен аталмыш басқосуға үлкен мәселер қаралды.

қуралдарының өкілдері де қатысты. Студенттер қаладағы "Вечерний Бишкек", "Асаба" сияқты меншікті газеттің редакция ұжымдарымен кездесіп, көкейлерінде жүрген сауалдарын қоя білді.

Астанадағы теле-радио корпорациясы және Юнеско сияқты орталықтарында болып, түрлі әңгімелер төңірегінде сөз қозғалды. Барған қонақтарды қаланың көрікті жерлеріне апарып, мұражайлармен таныстырды. Саяхатқа әуес болашақ журналистер көптеген деректер алып,

Шахматный турнир

В честь 52-й годовщины Победы в Обществе ветеранов войны и труда КазГУ прошел шахматный турнир среди мужчин и женщин, посвященный этой знаменательной дате.

В финал вышли две команды (мужская и женская) по 4 человека.

Команда женщин в составе: чл.корр. НАН Республики Казахстан, профессора М.Х. Шигаевой, ответ.секретаря Общества ветеранов, заслуженного деятеля культуры Республики Казахстан Т.П. Струц, доцента Т. К. Мироненко (проф. Общества ветеранов КазГУ), доцента С. Абдуллиной (ветеран труда).

Команда мужчин выступала в следующем составе: профессор А.С.Такенов, доцент В. Г. Мордовин, доцент Е. К. Канатбаев, доцент С. А. Доскалиев.

Первое место среди женщин заняла ответственный секретарь Общества ветеранов Т.П.Струц, первое место среди мужчин занял профессор А. С. Такенов.

Поздравляем победителей!

Жас журналистер бас қосты

Үш тәуелсіздік алған туысқан елдердің жастары қазіргі сөз бостандығы төңірегінде келелі проблемалар жайында ой толғады. Түрлі жасалған баяндамаларды талқылап, жан-жақтан сауалдар қойып, дүниеге деген көзқарастар көкжүйегін кеңейткендей әсер алды, бір-бірімен ой бөлісті.

Төрт күнге созылған жиында студенттер тек баяндама жасап қоймай, ұсыныстар да айта білді. Ортақ мәмеге келген олар бірлесіп "жас журналистер ұйымын құру", олардың кеңес мүшелерін сайлау керек екенін, сондай-ақ болашақта студенттердің ұйымын құрған соң, "Түркістан" атты студенттер газетін де бірлесіп шығарсақ деген әңгімелер айтылды.

Жалпы алғанда, конференцияға Бішкектің түрлі букаралық ақпарат

дүние танымын молайта түсті.

Негізінен айтқанда, қазақ студенттерінің білім деңгейі жоғары екенін құрбыластары мойындап жатты. Сонымен қоса студенттер ән-күй, жыр, айтыс өнерінен де жарыстар өткізді. Көбінесе біздің жастардың мерейі үстем болып отырды. Және арнайы студенттердің "шығыс" кафеесінде шағын түрде қонақтарға үстел мәзірі де жасалыпты. Осындай нарық заманында жастардың қуанышына бөлінген "Соррос" қорына олардың алғысы шексіз.

Келешекте аталмыш бас қосулар жалғасын табады деген жүректарды сөздер айтылды. Аз уақыттың ішінде бір-біріне бауыр басып қалған туысқан ағайындар әрең дегенде қимай қостапты.

Бакытбек АТАЕВ
Бішкек - Алматы

Жалғасын тапқан игі дәстүр

Журналистика факультетінің жатаханасында ерекше кездесу болып өтті. Кезекті қонағымыз - қазіргі қазақ баспасөзінде жастарды өзіне қызықты материалдарымен тартып жүрген "Заман Қазақстан" газетінің ұжымымен диалогтасу кеші еді.

Аталмыш факультеттің деканы, филология ғылымның докторы, профессор Назаров Омарбек қонақтарды студенттермен таныстырып, сұрақ-жауап алмасу түріндегі жаңа формада аңдағандырып, кешті қызықты жүргізіп берді.

Алғашқы болып сөзді алған газеттің бас редакторы Жумабай Шаштайұлы: - Біз оқырманды өзімізге тарту үшін көп еңбектендік. Еларалық еркін газет. Қазақ зиялыларына сұрақ беріп қоямыз. Ол келесі нөмірлерінде олардың жауаптары жарияланып жатады. Үш тілде шығады. Жақында, Түркия елінде болып қайттым. Әйгілі "Заман" газетінің редакциясында көп нәрсемен таныстым. Яғни, газеттің

филиалдары Америка, Франция, бертсі Өзбекстан, Түрікменстан, Қазақстан тағы басқа бірнеше елдерде бар. Сонымен бірге Мәскеуде шықпақшы. Тәуелсіздігімізді тұңғыш мойындаған гүрік ағайындарға дән ризамыз. "Жұмыла көтерген жүк жеңіл" демеіме атақ қазақ. - делі ол. - Мықты жазып материалдар әкеліндерші, ертеңіне қалам ақысын қолдан

рына ұстатамын деп студенттердің көңілін бір көтерді.

Өзіне қойылған бірнеше сауалдарға байланысты газеттің жауапты хатшысы Хидаят Дикташ әңгімесін өрбітті. Қазақ газеттеріне жанашыр ретінде айтарым зерттеу жағына көп мән беріңіздерші. Журналистің беделі жазушыдан жоғары болу керек қой. Бізде Түркияда солай Қазақстан елінің гүлденетініне сенемін.

Одансоң, газеттің белгілі тілшілері Рая Ескендірова, Гулпара Жумағали; Ахмет Аляз өздерінің творчестволық қызметтері жөнінде студенттерге айтып берді. Кештің соңы ән мен думанға ұласты. Жатақханаға үнемі тегін таратылатын "Заман Қазақстан" газетінің тұрақты оқырмандары болашақ журналистер редакция ұжымына алғыстарын білдірді. Байланысымызды үзбейміз деген ізгі ниеттер әр жерден табылып жатты.

Бақытбек МӘУЛЕНҰЛЫ

Русский язык в магистратуре

В этом году студенты казахских отделений магистратуры впервые изучали русский язык. Это является значительным событием в жизни кафедры, которая до открытия второй ступени университетского образования работала только со студентами младших курсов. По мнению коллектива, магистерский курс русского языка можно смело отнести к завершающему этапу языковой подготовки студентов, что предполагает объемное и обобщенное освоение письменной и устной форм словесной научной коммуникации.

Краткость срока обучения (всего 60 часов в I семестр) и сложность задач, стоящих перед студентами магистратуры, требует интенсивной и систематизированной работы над профессиональной научной речью, с текстами его специальной научной тематикой.

Магистерский курс русского языка состоял в этом году из трех частей, а именно: из небольшого введения в

лингводидактическую проблематику и общей характеристики учебных научных текстов; из активного обучающего этапа по написанию научных произведений и составлению отдельных научных текстов с использованием заранее изученных языковых и речевых стандартов-клише; из практического освоения и осмысления основ подготовки и оформления научной работы в соответствии с действующими нормативными документами.

Студенты магистратуры приняли новый курс очень позитивной, по отзывам многих из них, эта дисциплина имеет конструктивные лингводидактические цели и прямой выход к будущей научной деятельности. Результаты экзаменов прямо говорят о заинтересованности студентов в этом предмете: абсолютное большинство их имеет отличные и хорошие оценки. Кафедра в свою очередь полна желания активно совершенствовать новый курс.

КАХМЕДЬЯРОВ,
доцент, зав.кафедрой русского языка

Қазіргі таңда ғылым қоғамның өндіргіш күшіне айналып отыр. Біз тіршіліктің барлық саласында, оның ішінде саясат экономика, мәдениет және түрлі әлеуметтік жағына да елеулі ықпал жасауда. Сонымен қоса заман техникасының дамуына қарай информатика, компьютердің алға басқан кезеңі емес пе.

Талап деңгейінен көріне білейік

Мәселен, механика-математика факультетінің өзіндік ғылыми ерекшеліктері бар. Оларда сызбақталар гәжірбиелік әдіс пайдаланылады. Зерттеліп жатқан объектіге адамның тікелей әсерімен сондағы процестерге араласуын айтуға болады. Екіншіден, осы заманғы ғылымда кең қолданылатын әдістердің бірі - модельдеу. Ол, математикада та идеалдық моделдер ой шеңберінде қырылып, түрлі белгілер мен формалар, сызбалар мен кестелер арқылы бейнеленеді. Аталмыш факультет магистратурасында талдау, саралау, қиыстыру, біріктіру сияқты әдістер үлкен роль атқарады. Мысалы, өткен жылы Ұлттық Ғылым академиясының 50 жылдығына орай, қыркүйек айында ғалым Ш.Ершиннің "механика және оның қолданылуы" атты ғылыми конференцияға магистрлер де қатысып, зерттеу мақалалар жариялады.

Сол факультеттің деканы Нарқозы Данаев өздеріндегі оқу жүйесі туралы былай деді. - Екі сатылы оқу жоспарының қазіргі кездегі ерекшелігі бізге өте қажет. Өйткені, бакалаврлық білім алып жүрген студенттердің басым көпшілігі тезірек бітіріп, диплом алсаң дейді, ал екінші сатыдағы магистрлер білім нәрін бойына сіңіріп, ғылымға пайда әкелсем деп кіріседі. Тағы бір тиімді жағы тек іріктелген қабілетті, білімді дарындылар ғана белгілі бір есеппен қалдырылып, нағыз маман іесі болып шығады. Сан емес, сапаны көшкесін мемлекет қаржысынан да үнемі болады.

Еліміздегі экономикалық және саяси дағдарыстың туған ішкі мүмкіндіктерді толық пайдалануды уақыт талап етеді. Егер де әр адам ай сайын 100 теңгені үнемдеп қалса, онда бір айдағы есеп бойынша 145 миллиард ақша халқымызға пайда екен. Бір жылға шаққанда, қаншама кіріс қазынаға күйілады.

Қара шаңырақтағы мамандарымыз басқа оқу орындары магистрлерінен сәлде болса биік деңгейден көрінсе деймін. Сол үшін әрқайсымыз саналы білім алып, талап деңгейінен көріне білейік.

Римма ЖАҚСЫЛЫҚБАЕВА,
журналистика факультетінің магистрі

УТВЕРЖДЕН
постановлением Правительства
Республики Казахстан
от 4 марта 1997 г. № 300

ПЛАН

проведения международных и республиканских научных и научно-технических симпозиумов, съездов, конгрессов, совещаний, конференций и семинаров РК, проводимых в КазГУ им. аль-Фараби в 1997 год

Тема, мероприятие	Организации, ответственные за проведение мероприятия	Место проведения	Время проведения Кол-во дней	Кол-во участников		
				всего	иностран.	иностран.
Математическое моделирование в естественных науках (семинар)	КазГУ им. аль-Фараби	г. Алматы	состоялась в апреле	150	40	30
Развитие маркетинга в странах рыночной ориентации (конференция)	КазГУ им. аль-Фараби	г. Алматы	октябрь 3	100	20	10
Семинар по структуре пламени	КазГУ им. аль-Фараби	г. Алматы	октябрь 3	100	60	50
Аль-Фараби и развитие исламской культуры в Центральной Азии (симпозиум)	КазГУ им. аль-Фараби	г. Алматы	октябрь 3	70	40	30

20 жасар редактор

Қырғыз студенттерінің көбі газет-журнал, радиода қызмет етіп жүр екен. Оларда сөз бостандығы еркін десе де болады. Көбінесе журналистік этиканы шектен

тыс бузатыны да баршылық. Көптеген газеттерінде коллаж арқылы ел басын, қоғам қайраткерлерін мазақ ететіні артық па деп те ойладым. Содан соң "Асаба" газетіне қосымша түрде шығатын "Пайшамба" (бейсембі) қосымшасы түрлі жаньтық қатынастар, жеңіл-желпі әңгімелер төңірегінде ой қозғап, баз біреулерді қызықтырғанмен мұсылман ұлты үшін артық газет пе деген ойда қалдык. Ол да бір ақша табудың түрі шығар.

Дегенмен тағы бір "Обон" деген газеті қолыма түсті. Республикалық қоғамдық-

мәдени басылым екен. Тиражы - 15000 дана. Ол газетті шығаратын бас редакторы - 20 жастағы Нурланбек Шакиев ауыл шаруашылығы академиясының агро-бизнес факультетінің 3 курс студенті. Жеке меншік басылымның қурылтайшысы - Дюшен Оразалиевте жас. Сондай-ақ, онда журналистика факультетінің 4 курс студенті Сайрағұл Дулатова, ақын Венера Бөлекбаевалар жұмыс жасайды.

Қырғыз жастарының эстрадасы, ән-музыкасы жөнінде көптеген мақалалар жарияланып тұрады екен. Оларда мәдени, хаттар бөлімі бар. Байланыстары мықты.

Қырғыз журналистикасының түрлі басылымдарында қызмет етіп жүрген жастар болашақта тәуелсіз елінің мәдениетін көтеруге, елінің ұлттық рухын көтеруге атсалысатын, ұлттық менталитетін өсіретін жас мамандарға жол ашқаны халқының болашағын ойлағаны деп есептеймін.

Бақытбек АТАЕВ

ПОЗДРАВЛЯЕМ!

Исполнилось 60 лет доценту кафедры общеобразовательных дисциплин для иностранных граждан Калашникову Виктору Тимофеевичу.

В.Т.Калашников работает в КазГУ с 1985 г. старшим преподавателем, доцентом, заместителем секретаря парткома КазГУ.

Пользуется большим авторитетом среди студентов и коллег.

Желаем дальнейших успехов в работе, здоровья и счастья!

ҚҰТЫҚТАЙМЫЗ!

Құрметті Тұрсынбек Кәкішұлы!

Қазақ әдебиетінің тарихы мен сынының көшбасшысы, ел ағасы 70 жасқа толған мерейтойыңызбен шын жүректен құтықтаймыз.

Сізгі ұзақ өмір, шығармашылық табыс, береке-бақыт, ғылыми-ұстаздық жолыңызда салмақты да сабақты, көшелі көп болғай! Еңбегіңіз жемісті бола берсін, қанатыңыз талмасын, Түрсеке!

Наш университет является членом Международной Ассоциации университетов. Для полноправного членства в этой авторитетной организации необходимо выполнять определенные требования, одним из которых является переход на двухступенчатую систему образования.

Время надежд
и свершений

В Казахстане достаточно долго обсуждались все нюансы введения новой системы образования. Но как бы там ни было, 1996 год стал годом первого выпуска студентов, получивших академическую степень бакалавров и началом обучения в магистратуре. Разумеется, что в нововведении есть многое от эксперимента. Потребуется время и выработка норм для того, чтобы новая, более жесткая рейтинговая система смогла быть максимально адаптирована к нашей методике обучения. И уже по прошествии двух-трех семестров обучения в магистратуре можно говорить о некоторых результатах.

Мы попросили поделиться своими соображениями о дальнейшем развитии и совершенствовании магистратуры заведующего кафедрой истории и журналистики КазГУ им. аль-Фараби доктора исторических наук, профессора Сағымбая Кабашевича КОЗЫБАЕВА.

Если говорить о магистратуре факультета журналистики, то как на любом творческом факультете занятия должны проводиться в свободной форме - можно говорить о создании на кафедрах творческих мастерских. Не секрет, что в магистратуре некоторые предметы дублируются с дисциплинами, ранее изученными в бакалавриате. Работа в мастерских предусматривает вхождение магистранта в мир научных поисков, предоставляя ему право выбора и изучения той темы, которая в последующем смогла бы стать основой для диссертационной работы. Положительно то, что во время сессии зачеты и экзамены отдельных предметов в магистратуре засчитываются по кандидатскому минимуму. Это способствует стимулированию студентов к само-совершенствованию.

Можно уже говорить о ежегодных выпусках сборника трудов магистрантов, о возрождении традиций проведения конференций, где студенты могли бы выступить со своими докладами и результатами исследований, развивать контакты, обмениваться опытом. Именно в студенческие годы важно использовать имеющийся потенциал, чтобы получить высокие результаты.

Говоря об установленной норме набора в магистратуру - 2 человека от кафедры, это маловато. Нужно дать возможность всем желающим продолжить обучение, может быть на платной основе.

Богагоз БАЙТЕЛЕСОВА,
магистрант факультета журналистики

Ұлы жазушымыз М.Әуезовтің 100 жылдығына орай өткен студенттер арасындағы мушайрада бас жүлдені жеңіп алған журналистика факультетінің 3 курс студенті Әлібек ШЕГЕБАЕВПЕН жатар атанған 2 курс студенті Жанарбек Садыханұлының өлеңдерін жариялап отырмыз.

Демеу! досым Жетпісбайға

Тағдырдың тусіп торына,
Тұмандап қалды-ау бағытың.
Мәңгілік ұйқы қорына,
Бергелі әке табытын.

Қанатыңнан да жан кетіп,
Күйзелдің досым қиналдык
Балалығыңнан сән кетіп,
Есейіп ерте, жиналдык.

Арқаңа салып алдың да,
Өмірдің барлық азабын.
Босаға аттар жардың да,
Ертеңнен күттің ғажабын.

Тұңғыштығыңа егіліп,
Түнімен толқып туңшықтың.
Тірліктен алғаш жеңіліп,
Ойсырап тұрып мұң жұттың.

Қарындасың мен қос інің,
жаныңа демеу ол дағы.
Ақ сүтің берген төсіңің,
байлығың Ана қолдағы.

Букканға суға беретін,
Қаталдық үстем тірлікте.
Бақыт та кештеу келетін,
Қосылу деген бірлікте.

Ендеше досым езілмей,
алдағы күнге тік қара.
Тіршілік деген көз ілмей,
Өмір сүру ғой жултана.

Көнеді жігіт алады,
Тағдыр шал басқа салғасын.
Сүйрелеп уақыт барады,
ғұмырдық шолақ арбасын.

Әлібек ШЕГЕБАЕВ,
III курс студенті

Жанарбек САДЫХАНҰЛЫ,
II курс студенті

Двадцатый век

Пора, пора платить по векселям
И плата эта будет дорогою
Все люди - должники перед землею
И отвечать пред нею тоже нам.

Истерзана техническим прогрессом
И взрывы, копоть, сажа над землей
Кому дано остановить их: "Стой!
Не будет скоро ни пэзьян, ни леса!"

И гордый "царь природы" - человек
Зверюшек-братьев всех уничтожая
Ужасным это преступлением не считает
Зато дал "Книгу красную" зверью наш век!

"Илет-гудет зеленый шум". Не то
Людей влечет, не то тревожит души
И где же время звуки леса слушать
Даешь зеленый доллар и доллар авто!

Гудят - автомобили, поезда,
Звенят - и телефоны, и трамваи
А двести лет назад... Ах, представляю.
Какая тишина была тогда!

- Век техники - жестокий, грозный век.
Где сами мы похожи на машины,
Быть может, волноваться нет причины
И человек - все тот же человек?

Нет, он не слышит звонких трелей птиц,
И мчится в спешке мимо леса и природы.
Диктует техника все новые нам моды
Сидят в машинах люди - роботы без лиц!

Полина ЛИСНЕВСКАЯ

СТУДЕНТТЕР ӨЗШІ

Ата-анасына студент баласынан хат келеді.
- Сағатжанның не жазғанын оқып берейін бе,
әкесі?
- Оқып кайтесің, қанша ақша сал дегенін
айтсаң болды емес пе...

* * *

- Ділмаровтың лекциясында баруға
қамландың ба?
- Иә.
- Нашар лектор десіп жүр ғой. Бармасаңыз да
болмай ма?
- Жок. Менің қалай да баруым керек. Себебі,
Ділмаров менмін ғой.

* * *

- Самат, сен не жазып отырсың?
- Ауылға барғанда бірге ойнайтын Сапарға хат
жазып жатырмын.
- Мүлдем ақырын, баяу жазатының не?
- Ол бәрібір сыдыртып, тез оқи алмайды.

“Кербен” (Керуен) тобы”

Бұл мақаланың авторы біздің университеттің газетіне арнайы беріп отыр. Болашақта бізге қырғыз студенттері жайлы мақалалар жіберемін деп уәде берді. Сондай-ақ Сайрагүл “Обон” газетінің тілшісі.

Қырғыз эстрадасында өзіндік стилімен, басқа ансамбльдерден бөлек, басқаша өзіндік ерекшелігімен көрініп жүрген “Кербен” тобы 1994 жылдан бері танылып келеді. Көптеген үлкен

байқауларға қатысты. Мәселен, “Жаштық ыры”, “Қалыр тун”, “Песня года”, “Ыр десте”, “Хит парад года”, “звездная студия” тағы басқа көптеген музыкалық фестивальдар мен байқауларға қатысушылардың бірі және жүлдегері топтың жетекшісі Юсуп, әнші Зулайка (Ош музыка мектебін бітірген), әнші Фарида Жолдашбаевалар (Бішкек консерваториясын тамамдаған) үшеуі де бір жануядан, ағайынды. Олардың стилі Америкада қазіргі қолданылып жүрген “Джаз-Рок”, “Фьюжи”, “Соул Геспел” сияқты жаңа классикаға еліктейді.

Жақында өздерінің компакт-дискілерін дайындады. Оң бір данасын радиостанцияларға тегін берді. Олар бейне - клип, аудио-кассета, компакт-диск, кунпарақтарын өз қаражаттарына шығарды.

Келешекте “Кербен тобы” алдағы болатын “Азия даусына қатысушы. Біз сәтсапар тілейміз.

Сайрагүл ДУЛАТОВА,
Қырғыз мемлекеттік ұлттық
университетінің 4 курс студенті

ВЕЧНОЕ СЛУЖЕНИЕ МУЗАМ

Общество “Семи муз” было основано в Казахском государственном университете в декабре 1965 г. Своей известностью он превзошел многие общественные организации в республике. И во многих степени потому, что им руководил энтузиаст, замечательный человек, педагог, истисковед, журналист Бахтажар Мекишевич Мекишев. Кроме того, он является заслуженным работником культуры (1984 г.) и лауреатом премии Союза журналистов Казахстана (1995 г.).

Родившийся на земле Абая — в ауле Кайнар Абралинского района Семипалатинской области, выпускник исторического факультета МГУ, верный ученик Анны Михайловны Панкратовой (под ее руководством он закончил аспирантуру) Бахтажар Мекишев живет искусством и для искусства.

Научно-исследовательская и педагогическая деятельность этого человека тоже посвящены пропаганде искусства в среде молодежи и эстетическому воспитанию студентов. Более сорока лет назад написал он книгу о театре оперы и балета им. Абая, опубликовал монографию “Семь чудес света”. Им опубликованы также книги-брошюры, множество газетно-журнальных статей по истории мировой и отечественной культуры.

В обществе “Семи муз” и клубе “Кыз-Жибек”, который Б. Мекишев организовал в Женском педагогическом институте, кто только не

побывал на встречах со студентами!

Это и Роза Багланова и Бибибүл Тугеленова, и Ермек Серкебаев — все москвичские “звезды” и знаменитости, которые приезжали в Казахстан с гастрольями. Это были встречи, на которых пели и душа, и сердце. Обычно они выходили за рамки определенного времени, вопросом не было конца, было интересно не только преподавателям и студентам, но и самим знаменитостям. Об этих встречах писали с восторгом газеты и все это осталось в летописи времен ярким следом о феерии культуры.

В обществе “Семи муз” звучали актерские исповеди, игрались сцены из спектаклей. Разве можно забыть, как, например, Юлия Борисова и Михаил Ульянов нежно, ностальгически рассказывали о таинстве любви в отрывке из “Варшавской мелодии”. А таких, врезавшихся в память нескольких поколений молодежи событий, сотни, не меньше.

Бахтажар Мекишев написал также много о таких замечательных людях как Р. Багланова, Е. Серкебаев, С. Кожамкулов, Х. Буксева, Е. Бекмаханов, Г. Абишев, Я. Серовайский и другие.

Именно благодаря просветительской и подвижнической деятельности Б. Мекишева жизнь наша стала ярче и замечательнее! От имени нескольких поколений, воспитанных обществом “Семи муз”, поздравляем с юбилеем и желаем такого же энтузиазма, здоровья и счастья!

Қазақ
университеті

ҚҰРЫЛТАЙШЫ:

Әл-Фараби атындағы
Қазақ мемлекеттік ұлттық
университетінің ұжымы.

Газет Қазақстан
Республикасының Баспасөз
және бұқаралық-ақпарат
министрлігінде тіркеу туралы
№ 1242 куәлігі берілген.

РЕДАКЦИЯНЫҢ
МЕКЕН-ЖАЙЫ:

480078, Алматы қаласы, әл-
Фараби даңғылы, 71, ректорат.
☎ 47-15-10, 47-06-32

Бас редактор -
Б.АТАЕВ;

жауапты хатшы -
А.РОЖКОВ;
көркемдеуші -
В.ГРЕБЕННИКОВА;
фототілші -
А.ФЕДУЛОВ.

Ақылдастар алқасы:

Л.С.АХМЕТОВА,
тарих ғылымының кандидаты;

З.А.МАНСУРОВ,
проректор, химия
ғылымының докторы;

Н.О.ОМАСHEB,
филология ғылымының
докторы;

М.Ш.ӨМІРБЕКОВА,
“Қазақ университеті”
баспасының директоры,
филология ғылымының
кандидаты.

Жарияланған материалдардағы
автордың көзқарасы
редакцияның ұстанған бағытына
сәйкес келуі міндетті емес.

Нөмер ҚазМУУ-дің “Қазақ
университеті” баспасында
теріліп, басылып шықты. Бағасы
келісім бойынша. Тараламы - 500
дана. Тапсырыс № 400.